

GÜZEL HUYLU OLMAK

Allahu Teâlâ hazretleri Peygamber Efen-
dimiz'in şefaatine cümlemizi nail eylesin.

Tesadüfen açtığım sayfada karşımıza ge-
len birinci hadîsi şerîf;

دَخَلَتْ امْرَأَةً النَّارِ فِي هِرَّةٍ رَبَطَتْهَا، فَلَمْ تُطْعِمَهَا،
وَلَمْ تَدْعُهَا تَأْكُلْ مِنْ خَشَاشِ الْأَرْضِ، حَتَّى مَاتَتْ
هَزْلًا

*Dehaletimraetün'n-nâra fî hirretin raba-
tathâ fe-lem tut'imhâ ve len teda'hâ te'külü
min haşâşi'l-ardı hattâ mâtet.*

“Bir kadın cehenneme bir kedi yüzünden
girdi.”

Girecek demek yani gireceğinin katîliğin-
den dolayı Arap dilinin kavâidine göre “girdi”
diye söyleniliyor. Yani mutlaka, ölmüş artık,
cehenneme girecek yani tamam işi.

Bir kediden dolayı cehenneme giriyor bir
kadın, neden?

Rabatathâ. “Bu kadın bu kediyi bağladı.”
Fe-lem tut'imhâ. “Yiyecek vermedi bu zavallı
kediye.”

[İnsan kötü huylu] oldu mu büyük zararlara uğrar, cehenneme düşebilir, girebilir, girer.

a. Güzel Huyluluk

“Ekseriye insanları cennete sokacak sebep güzel huyluluktur.” diye Peygamber Efendimiz bildiriyor. Bu güzel huyu elde etmeliyiz. Zaten tasavvuf dediğimiz ince yol, usul ve erkan, âdab ve ahlak öğrenme yoludur. Yoksa müslümanız işte, elhamdülillah beş vakit namazı kılıyoruz.

Neden tasavvuf mektebine girmişiz?

Âdab öğrenelim diye, ahlakı içimize yerleştirelim diye.

Evet hadîs-i şerîflerde yazıyor ama tatbik edeceğiz. Tatbik etmezsek kuru bilginin insana faydası yok vebalini arttırır. Hem biliyordun hem de yapmadın derler âhirette. Onun için bildiğimizi tatbik edeceğiz.

Yunus Emre çok güzel özetlemiştir. Yunus Emre uyanık bir insan, gerçekten uyanık bir insan. Dinin özünü o asrın şartları içinde çok mükemmel kavramış bir mübarek. Evet o zamanlar üniversiteler yoktu, televizyonlar yoktu, medeniyet bu kadar ilerlememişti, elekt-

rik yoktu. Mum ışığında belki çıra yanarken çatır çatır çatır ses çıkartırken öyle okuyorlardı. Kim bilir ne mahrumiyetler çekiyorlardı mübarekler. Şimdiki gibi böyle cafcaflı, yaldızlı meslekler yoktu. Belki Yunus Emre bir taraftan hakikaten şeyhinin dergahına odun taşıyordu ama bir taraftan da o engin kabiliyetiyle, hafızasıyla güzel edepleri öğrenmiş, odunun bile doğrusunu seçmiş. Böyle düzgün düzgün odunları seçmiş de, “Bu dergaha odunun bile eğrisi yaraşmaz efendim.” demiş.

“Dağda hiç eğri odun kalmadı mı Yunus?” diye şaka yapınca şeyhi kendisine;

“Efendim buraya odunun bile eğrisi yarışmaz.” diye öyle cevap verdiği rivayet edilir. Olabilir.

Biliyorsunuz şarkın dünyaca meşhur en büyük hakîmlerinden Şeyh Sâ’dî düşmanlara esir düşmüş, Halep’te taş kırdırmışlar mübareğe. Bacağına zincir geçirmişler taş kırdırmışlar.

Ya taş kırdırarak adam mı bulamadın?

Bu zeka dünyaya bir defa gelmiş, kaç defa daha gelecek?

Dünyanın en meşhur adamlarından biri, Şeyh Sâ'dî Şîrâzî. Zarafet dolu. Her şeyi, her sözü zarif bir kimse. Taş kırdırmışlar.

Onu taş kırarken gören ne sanacak onu?

İşte basit bir işçi diyecek, geçecek gidecek.

Eskiden güzel giyinmezlermiş, gösterişe aldırmazlarmış, ibadete önem verirlermiş, bir kenara çekilirlermiş.

E nereden belli olacak bu adamın böyle yüksek bir şahsiyet olduğu?

Şimdi ünvanı var, mevkii var, arabasının şeklinden belli olur. Zıtttt... Bir gıcır gıcır Mercedes 500 geldi şey yaptı mı herkes el pençe divan durur, içinden kim çıkarsa çıksın. Yani Mercedes geldi filan diye. Bir lüks lokantanın, bir otelin önünde filan bir külüstür araba geldi mi hiç kimse bakmaz.

Onun için onlar kendilerini bizden daha iyi yetiştirmişler. Biz onların yanında belki ilkokul talebesi gibiyiz, onlar bu işin profesörü gibi. Çünkü güzel ahlakı öğrenmişler.

Dövene elsiz gerek, yapabilir misin?

Sövene dilsiz gerek, yapabilir misin?

Alimallah her birimiz barut kesiliriz.

Bizim edebiyatta talebeye cesaret vermek için söylediğimiz bir söz vardır. Kompozisyon dersi yaptığımız zaman, hitabet ve kitabet yani insan güzel konuşacak güzel yazacak.

“Efendim benim kabiliyetim yok, bu işi beceremiyorum. Güzel konuşamıyorum.” diyor talebe.

E canım insan annesinden doğduğu zaman hatip olarak doğmaz, yazar olarak doğmaz. İnsanın içinde vardır bu kabiliyet.

“Yok, çok denedim, ben yapamıyorum hocam.” filan diyor.

Biz de misal veriyoruz onlara diyoruz ki, en böyle konuşmayan, sükûtî meşrepli, sessiz sedasız, aciz gördüğün, hakikaten de davranışlarından da seni haklı çıkartacak gibi sessiz, mıymıntı, pısırick filan gibi görünen bir insanı yolda gitse birisi itse... Pat diye itti, yere düşürdü.

O kalkınca ne yapar?

Dünyanın en ateşli hatibi kesilir. Ya ben sana bir şey yapmadan ne diye ittin? Yani sende insaf yok mu, merhamet yok mu? Ben sana kötülük yapmadım ki, bu hangi akla,

mantığa sığar? bilmem ne filan kanunlardan, nizamlardan, usullerden, faziletlerden dünyanın lafını söyler.

Niye?

İttin, düşürdün, sinirlendirdin. Sinirlendirince tepesinin taşı attı artık başlar konuşmaya her şeyi. Ha demek ki kabiliyeti varmış! Demek ki kabiliyeti varmış, varmış ama biz onu işletmemiş oluyoruz.

Aslında zor değil. Aslında zor değil, kötülüğe iyilikle muamele etme prensibi. Gayet kolay ama biz yapamıyoruz. Biz alışmışız her şeye yumruğa yumrukla cevap vermeye. Kötülüğe dövene elsiz [olamamışız], dövene bir buket gönderememişiz.

Hasan-ı Basrî hazretleri kendisine gıybet eden kimseye bir tabak meyve göndermiş. Demiş ki; “İşittim ki beni gıybet etmek suretiyle bütün sevaplarını bana veriyormuşsun. Ben o sevapların karşılığında ne vereyim, hiçbir şey verme imkanım, yok şu tabaktaki hediyelerimi kabul et.” demiş. Çünkü bir insan bir insanı gıybet etti mi onun günahlarını yüklenir, sevaplarını öbür tarafa vermiş olur.

Güzel huylu olmak bizim yolumuzun ana işlerinden biridir. Tarikatın, tasavvufun ana işlerinden birisi ahlakın güzel olmasıdır. Fedakarlık olacak, vefakârlık olacak, cefakârlık olacak, sabır olacak, sebat olacak, tatlı dil olacak, güleç yüz olacak, merhamet olacak, sevgi olacak, saygı olacak...

“Bizim büyüklerimizi saymayan, küçüklerimizi sevmeyen bizden değildir.” diyor Peygamber Efendimiz.

Karşılıklı öyle olacak. Onun için zaten dinin emirlerinin bizde meydana getirmek istediği çok önemli olan netice bu.

Güzel huylu olmayı Allah bize nasip etsin.

Yani bir insan namaz kılıyor, bir insan oruç tutuyor, bir insan öteki ibadetleri yapıyor. Bunların onun üzerindeki sonucu ne olacak?

Olgun Müslümanlık olacak, salih Müslümanlık, kamil insanlık olacak, güzel huy olacak.

Namaz kılıyor, olmamış.

Neden?

Namazı eksik ondan, abdesti eksik ondan. Abdest almasını bilmez, kendisini abdestliyim

sanır, abdestli değildir. Namaz kılar, kılmasını bilmez, aklı başka yerdedir veyahut daha başka kusurları vardır.

Mesela Cuma günü insan arka saftan böyle omuzlardan atlayıp atlayıp ön tarafa geldi mi sevabı kalmıyor. Bilmez o, Cuma namazını kıldım der. Mübarek oturduğun yerde otur sevabını kaçırma.

Bizim kardeşlerimizden birisinin cenazesi münasebetiyle bir şehre gittik. O şehrin en büyük camii tıklım tıklım dolu. Biz girdik şöyle kapının yanında hemen şöyle müezzin mahvili gibi bir yerde oturuverdük. Bizden nice zaman sonra bir adamlar geldi, omuzları açarak, atlayarak atlayarak; at yarışında atın böyle engellerden atladığı gibi taa imamın arkasına geçti, kuruldu. Meşhur bir kimse, söylemiyorum gıybet olmasın diye. Yani kitaplara geçmiş, gazetelerde resmi olmuş filan bir kimse. Öyle bir kimse. O da sanacak ki Cuma namazını kıldım, sevabını kazandım. Halbuki imam minberdeyken birisi konuşsa, ona, sus konuşma desen o bile cumanın sevabını kaçırıyor.

Neden en öne gidiyor insan?

Ben rahat edeyim, başkası ne yaparsa yapsın. Orasının sevabı çok, kimseye bırakmıyor, en öne gidiyor.

Yani dikkat edilirse her yerde kötü huyluluk bir takım tatsızlıklar meydana getiriyor. İyi huyluluk bir takım sevgiler meydana getiriyor, hoş neticeler hasıl ediyor.

Allah bizi güzel huylu eylesin.

دَعُ مَا يَرِيبُكَ إِلَى مَا لَا يَرِيبُكَ، فَإِنَّ الصِّدْقَ
طُمَأْنِينَةٌ، وَإِنَّ الكَذِبَ رِيبَةٌ

*Da' mâ yurîbüke ilâ mâ lâ yurîbüke fe-
inne's-sıkta tuma'nînetün ve inne'l-kezibe
rîbetün.*

Bu ikinci hadîs-i şerîfi Ahmed b. Hanbel, Neseî ve başkaları rivayet etmişler. Peygamber Efendimiz bir genel kaide veriyor biz mü'minlere. Diyor ki Efendimiz;

“Seni şüphelendiren şeyi terk ederek şüphelendirmeyen, kalbinin rahat ettiği şeye git, o işi yap.”

b. Şüpheli Şeyi Terk Etmek

Çünkü doğruluk, doğru olan şey insana huzur verir, yalan da insana şük şüphe verir.

İçinde biraz şek şüphe, kıvrıntı, acaba, soru işaretleri, nidâ işaretleri meydana geliyor mu o işte, o işi yapma. Çünkü doğru olan şey apaşikârdır, insanın kalbi ona yatar, tamam ben bunu yaparsam iyi olacak diye bir şey gelir. Ötekisinde tereddüt vardır.

“Tereddütlüyü bırak tereddütsüz, apaşikâr, dosdoğru olan şeye koş.” diyor Peygamber Efendimiz.

Dinde umumi kaidedir, çünkü mü'minin gönlü nurlandığı, pırıldadığı zaman güzel şeyi sever, güzel şeye tâbi olur, şüpheli şeyi sevmez rahatsız olur. Bir müslümanı götürsen bir gazinonun kenarına, içeri girmese bile oradaki çalgıdan, türküden kasvet gelir ona, aman buradan kalkalım gidelim der. Sevmez. Bir deniz kenarına götürsen aman istemem burayı der.

Neden?

Gönlü zevki almıştır, imanın zevkini almıştır onu sevmez. Allah'ın kudretini seyretmeyi sever, güzel şeyleri sever kötü şeylerden nefret eder. Ama içinde bu terazi kurulmamış olan, bu hale gelmemiş olan bir insanın zevkine güvenilmez. Onlar yalan yanlış gösterebi-

lirler her şeyi. İçinde hakkın verdiği nur, feraset nuru kalbine yayılmamış olan bir insan, imanı zayıf olan bir insan o şeyi bilemez. Hangi şey doğrudur hangi şey eğridir, nefsinin esiri olduğu için bilemez. Onlar için değil bu ölçü, mü'minler için. Mü'min için şöyle kalbine huzursuzluk, titreme veren şey iyi değildir, huzur veren şey iyidir.

Üçüncü hadîs-i şerîf;

دَعَاءُ الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ مُسْتَجَابٌ لِأَخِيهِ بِظَهْرِ
الْغَيْبِ. عِنْدَ رَأْسِهِ مَلَكٌ يُؤْمِنُ عَلَى دُعَائِهِ، كُلَّمَا دَعَا
لَهُ بِخَيْرٍ قَالَ: آمِينَ، وَلَكَ بِمِثْلِ

Duâü'l-mer'i'l-müslimi müstecâbün li-ehîhi bi-zahri'l-ğaybi inde re'sihî melekün müvekkelün bihî küllemâ de'â li-ehîhi hayrın kâle'l-melekü âmîn ve leke bi-misli zâlike.

Ahmet b. Hanbel *rahmetullahi aleyh* Ebu'd-Derdâ *radıyallahu anh*'ten rivayet etmiş bu hadîs-i şerîfi. Peygamber *sallallahu aleyhi vessellem* Efendimiz diyor ki;

c. Müslüman Kişinin Kardeşinin Gıyabında Yaptığı Dua

“Müslüman kişinin kardeşine yani din kardeşine onun gıyabında, o yokken onun arkasından, onun bulunmadığı yerde yaptığı dua müstecâb olur, kabul olur. O dua eden kimse- nin başının yanında bir melek vardır. Kendisi- ne vazifelendirilmiştir yani dua edici insanlara Allah görev olarak öyle meleği gönderir. O melek, o şahıs müslüman kardeşi için hayırla dua ettikçe o melek de amin der. Allah sana da ona istediği şeyin bir mislini versin der.”

Şimdi burada anlıyoruz ki mü'minin müs- lüman kardeşine yaptığı dua kabul oluyor. Melek de amin diyor, bir. İkincisi onun için istediği şey isteyen kimseye de aynı melek tarafından isteniyor ve verilecek. Bu da iki. “Yâ Rabbi! O kardeşime sıhhat ver.” Melek de diyecek ki; “Buna da sıhhat ver.” “Yâ Rabbi! Sen o kardeşi dertlerden kurtar.” Melek de diyecek ki; “Amin! “Yâ Rabbi! Buna da ver. Bunun da derdi kurtulacak.” O şahıs diyecek ki; “Yâ Rabbi! Ben biraz fakr u zarûrete düş- tüm, sen bana para ver pul ver kimseye muh- taç olmayayım.” Melek diyecek ki; “Yâ Rabbi! Buna da ver.”

Demek ki insan kardeşi için ne isterse neticede kendisine o da nasip olacak.

Neden böyle bir kaide koymuş Rabbimiz Teâlâ ve Tekaddes hazretleri?

d. Müminin, Mümün Kardeşini Sevmesi ve Desteklemesi

Mü'mini mü'mine sevdirmek için. Mü'mini mü'min tarafından desteklettirmek istiyor Rabbimiz. Mü'min mü'mini sevsin istiyor, insanlar kardeş olsun istiyor. “Rabbenâ hep bana!” diye hep kendisini düşünmesin, müslüman kardeşini daha çok düşünsün, onun iyiliğini istesin, onun iyiliği için koşuştursun istiyor. Dinimiz bunu istediği için, Rabbimiz bunu istediği için, “Böyle yaparsanız böyle olur.” diye buna mükafat koymuş. Biz de çok uzağımız dinimizin özünden, Resûlullah Efendimiz'in bize öğretmek istediği âdabtan hakikaten uzağımız. Yani bunları biz küçüklükte öğrenmeliydik, ilkokul çağında filan öğrenmeliydik. Hayatımızı bu prensiplerin ışığında geçirmeliydik, biribirimizi sevmeliydik.

Broadmeadows Camiinde bir bildiri dağıtılmış, elimize geçti. Eh, yani o camide neler olduğunu anladık. Cemaatin içinde ne kay-

naşmalar olduğu anlaşılıyor. Müslümanlar böyle mi olacaktı? Yani müslümanların, hele yabancı diyarda böyle mi olur müslümanlar?

Burası bizim kendi yurdumuz değil. Biz burada yabancıların arasındayız, bizim hasmımız ermeniler var karşımızda, öbür yanda yunanlılar var, beri tarafta başkaları var filan. Bizim burada biribirimize sargın olmamız gerekirken camilerdeki o bildiriler, farklılıklar, gruplaşmalar...

Şimdi burada gündüzleyin Sudanlı kardeşimiz vardı. Maşallah böyle tereyağı gibi Arapça konuşuyor; yumuşak, sesi tatlı, ifadesi güzel. Belli ki iyi yetişmiş bir kimse. Çok nefis bir Arapça konuşuyordu. Biz Türküz, bütün Arapça konuşan kardeşler pabuçlarını aldılar gittiler. E mübarek işte Arapça konuşuyor, senin dilini konuşan bir kimse gelmiş. Otur da biraz nasihat dinle. Adam dedi ki;

Anlayan var mı?

Benim yanımda şurada oturan bir kişi dedi ki, “Ben anlıyorum.”

Başkaları hepsi Türk. Yani Türklere Arapça konuşunca bizim kardeşlerimiz de Arapça öğrenmemişler. Dedim ki ben;

“İkinciye gel, ikindide ben tercüme edeyim sana.”

Geldi konuştu.

Şimdi yatsıda bekledim ki, biz şimdi caminin içinde bir grup kaldık burada. Halbuki bizden fazla yabancı da vardı. Bekledim ki onlar da gitmesinler, yine o güzel Arapça konuşan Sudanlı kardeşimize, “Haydi konuş.” diyelim. Eğer tercüme etmek gerekiyorsa biz de Türkçe’ye tercüme edelim istedim ama kalktılar gittiler.

Yani biribirimizi sevemiyoruz, kaynaşamıyoruz. İslâm’ın istediği dostluğu, muhabbeti, sevgiyi, saygıyı sağlayamamışız. Başka milletler arasında da sağlayamamışız. Biribirimizin ufak tefek kusurlarından, elimizi dizkapağımıza tutuş şeklimizden, secde ediş şeklimizden, ayağımız açışımızdan kapayışımızdan büyük meseleymiş gibi koca koca konuşmalar yapıyoruz. Çok önemli iman meselelerinde, çok önemli müslüman kardeşliği meselelerinde, çok sevaplı işlerde hiç oralı olmuyoruz. Eğitimimiz çok eksik. Eğitime, İslâmî eğitime, Allah’ın dinini öğrenmeye, öğretmeye çok dik-

kat etmeliyiz. Ve bilhassa genç çocuklarımızı o tarzda yetiştirmeliyiz.

İmam Gazzâlî *rahmetullahi aleyh*'in hayatını okudum. Babası mübarek bir insanmış, kendi halinde ticaretle meşgul olan bir kimseymiş. Yün eğirirmiş, eğirdiğini satarmış. Kendisi öyle çok büyük bir alim değilmiş, öyle ilmiyle şöhret bulmuş kimse değilmiş ama ilim meclislerini severmiş, devam edermiş. Rabbi-ne dua edermiş ki;

“Yâ Rabbi! Benim çocuklarımı alim eyle.”

Allah ona iki tane evlat vermiş. Dünya durdukça namları yürüyecek iki evlat. Birisi Muhammed Gazzâlî, birisi Ahmed Gazzâlî. İkisi de büyük alim, ikisi de son derece büyük alim. Yani babasının o hevesi, o duası çocukta tecelli etmiş.

Demek ki evlatlarımızı iyi müslüman yetiştirmeye gayret edelim. Müslüman kardeşlerimizin iyiliğini isteyelim, onları sevelim. Onlarla aramızdaki buzların çözülmesi için çalışalım. Kendi aramızda muhabbeti sağlayalım. Öteki milletlerden olan, öbür kabilelerden, kavimlerden olan kardeşlerimizle arayı ısıtalım. Ondan sonra müslüman olmayan insanlara

tebliğ vazifemizi yapalım, Allah'ın dinini öğretelim. Güzel numûne olarak lisân-ı hâl ile tebliğ edelim. En güzel tebliğ metodu, insanın karşı tarafa kendisini beğendirmek suretiyle İslâm'ı telkin etmesidir. Yani karşıdaki;

“Ayy, ne güzel bir cemaat! Ne muhabbetli insanlar! Ne kadar temiz insanlar! Ne kadar güzel ahlaklı insanlar! Ne kadar güzel yüzlü insanlar! Ne kadar güzel sözlü insanlar! Ne kadar yumuşak insanlar! Yahu bunların arasına girmeyi ben de isterim. Keşke ben de onlardan olabilsem!” diye gıpta ediyor mu karşıımızdakiler? Onlarda böyle bir arzu uyandırabiliyor muyuz?

O zaman iyi müslümanız. Ama;

“Yaaa, of sen onlara bakma! Onların camisinde neler olur bilmem ne!” filan diyorlarsa, bir gelen bir daha gelmemeye karar verip gidiyorsa mesela, o zaman iyi durumda değiliz. İstedığımız kadar sözümüz iyi olsa hareketimiz iyi olmayınca kıymeti olmaz.

O halde lisân-ı hâl ile yani konuşmadan tavır ve davranışlarımızla da İslâm'ı telkin etmeyi, başkalarına özendirici bir görünümde olmaya çalışalım, prensip edinelim bu işi.

İnşallah görünüşümüzle, sakalımızla, kıyafetimizle, temizliğimizle, konuşmamızdaki ağırbaşlılıkla, sakinlikle, başkalarına ikramlarımızla, güzel ahlakımızla müslümanın ne olduğunu gösterelim ve sevdirtelim.

Bizim dedelerimiz bunu sağlamışlar. Ben Güney Afrika'dan Pakistanlı birisiyle tanıştım. Pakistanlı, Güney Afrika'ya yerleşmiş. Dedi ki;

“Benim dedem ‘Osmanlı’ deyince hüngür hüngür ağlardı. ‘Osmanlı’ dedi mi hüngür hüngür ağlardı. Osmanlı ecdadınıza kasideler tanzim etmişti. ‘Bunlar nasıl adamlar?’ diye sorduğumuz zaman; ‘Aman evladım! Onlar evliyaullahtır her birisi.’ diye bize öyle söylediler.” diyor, öyle anlatıyor.

Dedelerimiz bu şeyi sağlamışlar. Dünya üzerinde bu şeyi sağlamışlar. Bu tabii propagandayla olan bir şey değil. İyi müslüman olmuşlar şöhreti yayılmış, dünyanın her yerinden gelen hayran kalmış. Bu gün Arapça'nın içinde halen yaşayan bir kelimedir “Osmanlî” kelimesi. “Osmanlî” demek yani çelebi, çok zarif, çok kibar insan demekmiş. Yani Lübnan'da Mısır'da Suriye'de böyle bir insana “Ente Osmanlî.” yani sen Osmanlısın desen,

yani çok kibarsın, çok naziksin, centilmensin mânasına gelirmiş. Güzel bir şey bu.

İnşallah biz de Peygamber Efendimiz'in ahlakı ile ahlaklanalım. O güzel huylarla cenneti kazanalım. Allah'ın cemaline erelim.

Fâtiha-ı Şerîfe mea'l-besmele.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
İskenderpaşa Camii/ İstanbul

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

